

نقش ضمانت‌های حقوقی و کیفی در حمایت از فضای سبز خصوصی شهری

شیرین شیرازیان^۱

محمد شهپری^{*۲}

shahpari.1971@gmail.com

تاریخ پذیرش: ۹۷/۰۸/۱۵

تاریخ دریافت: ۹۷/۰۱/۲۹

چکیده

زمینه و هدف: قوانین و مقررات، همواره به عنوان یکی از مهم‌ترین و مؤثرترین ابزارهای دولت‌ها برای حفظ ارزش‌های اساسی جامعه بوده است؛ از این رو، بعد از کنفرانس ۱۹۷۲ استکهلم، ارزش‌های زیست‌محیطی^۳ به عنوان یکی از ارزش‌های اساسی جامعه بشری، تبیین شده است. تمامی کشورها ملزم به تدوین قوانین تضمینی در راستای حفاظت و حمایت از محیط زیست گردیده‌اند. یکی از مولفه‌های مهم محیط زیست، پوشش گیاهی می‌باشد که این شاخصه در شهرها به عنوان فضای سبز شهری^۴ شناخته شده است. در ایران نیز قوانین زیست محیطی متعددی در سطوح مختلف اعم از حقوقی، کیفی، اداری و آیین‌نامه‌ای تدوین شده است. از این رو وضع و توسعه قوانین و مقررات به عنوان ابزار ساختار تصمیم‌گیری شهری به منظور صیانت و حفاظت از این فضاها در جهت تحقق اهداف پایداری شهری و عدالت زیست محیطی صورت می‌گیرد.

روش بررسی: روش تحقیق در این مقاله به صورت توصیفی-تحلیلی می‌باشد که سعی شده است نسبت به جمع‌آوری قوانین، مقررات، مرتبط با حفظ و توسعه فضای سبز شهری و همچنین نسبت به شناسایی چالش‌ها، مفرها و کمبودهای اجرایی و قانونی حفظ و توسعه فضاهای سبز شهری و حریم آن، اقدام گردد. از مهم‌ترین قوانین در حوزه فضای سبز شهری، لایحه قانونی حفظ و گسترش فضای سبز در شهرها (مصوب ۱۳۵۹) و قانون اصلاح قانون حفظ و گسترش فضای سبز در شهرها (مصوب ۱۳۸۸) می‌باشد. این قوانین در راستای حفظ و توسعه فضاهای سبز شهری، به برخی ضمانت‌اجراهای حقوقی و بیش از آن کیفی متوسل گردیده است.

بحث و نتیجه‌گیری: نتیجه این تحقیق حاکی از آن است که قوانین و ضوابط مرتبط با فضای سبز در ایران، قدیمی و دارای خلأها و نقدهای بسیاری است. و به نظر می‌رسد در پاره‌ای از موارد نمی‌تواند پاسخگوی نیازهای حمایتی و همچنین توسعه و حفظ فضای سبز شهری باشد.

واژگان کلیدی: حقوق محیط زیست، فضای سبز شهری، ضمانت حقوقی و کیفی

۱- استادیار، گروه حقوق محیط زیست، دانشگاه آزاد اسلامی، واحد علوم و تحقیقات، تهران- ایران

۲- دانشجوی کارشناسی ارشد حقوق محیط زیست، دانشگاه آزاد اسلامی، واحد علوم و تحقیقات، تهران- ایران (مسئول مکاتبات)

3 Environmental values

4 -Urban green space

The Role of Legal and Criminal Safeguards in Supporting Private Urban Green Space

Shirin Shirazian¹

Mohammad Shahpari^{2*}

shahpari.1971@gmail.com

Accepted: 2018.11.06

Received: 2018.04.18

Abstract

The context and purpose of laws and regulations has always been one of the most important and effective tools of governments to preserve the fundamental values of society; Thus, since the 1972 Stockholm Conference, environmental values have been defined as one of the fundamental values of human society. All countries are required to develop safeguards to protect the environment. One of the important components of the environment is vegetation, which is known in cities as urban green space. In Iran, several environmental laws have been developed at various levels, including legal, criminal, administrative and regulations. Therefore, laws and regulations are set and developed as tools of urban decision-making structure in order to protect and preserve these spaces in order to achieve the goals of urban sustainability and environmental justice.

The research method in this article is descriptive-analytical which has been tried to collect laws, regulations related to the preservation and development of urban green space and also to identify challenges, gaps and shortcomings in the implementation and legal maintenance and development of urban green spaces and its privacy, take action. One of the most important laws in the field of urban green space is the bill on protection and expansion of green space in cities (approved in 1980) and the law amending the law on protection and expansion of green space in cities (approved in 2009). In order to preserve and develop urban green spaces, these laws have resorted to some legal and more criminal enforcement guarantees.

The results of this study indicate that the laws and regulations related to green space in Iran are old and have many gaps and criticisms and in some cases it seems that it cannot meet the support needs as well as the development and maintenance of urban green space.

Key word: Environmental Rights, Urban Green Space, Legal and Criminal Guarantees

1 - Assistant Professor, Department of Environmental Law, Islamic Azad University, Science and Research Branch, Tehran, Iran

2 - M.Sc., Student of Environmental Law, Islamic Azad University, Science and Research Branch, Tehran, Iran

*(Correspondence Author)

مقدمه

محیط زیست به عنوان هدیه‌ای الهی است که حمایت و حفاظت از آن یکی از دغدغه‌های نظام حقوقی هر کشور می‌باشد. با گذشت زمان در کنار اهمیت فراوان محیط زیست برای بشر، بی توجهی تدریجی از سوی جامعه جهانی سبب شد تا مسایل زیست محیطی روند فزاینده‌ای یابد و بحرانهای زیست محیطی بروز نماید و به دنبال آن چاره‌جویی برای چالش‌های جبران ناپذیر مسایل زیست محیطی مطرح شود. جرایم زیست محیطی که هرگونه فعل یا ترک فعلی است که سبب ورود زیان و صدمه شدید بر محیط زیست می‌شود، در مقایسه با دیگر جرایم دارای ماهیت پیچیده است. قانونگذار برای جلوگیری از وقوع جرایم بر علیه محیط زیست، قوانین و مقرراتی را به تصویب رسانده است که جهت اجرای دقیق و کامل نیاز به ضمانت اجرا و مرجع نظارت بر اجرای بهینه آنها می‌باشد. بدون تردید برای آن که بتوان از محیط زیست به خوبی حمایت کرد، در کنار استفاده از ضمانت اجرای مدنی و اداری، بایستی به ضمانت اجرای کیفری نیز متوسل شد؛ اما متأسفانه قوانین و مقررات زیست محیطی در حقوق ایران از ضمانت اجرای مناسبی برخوردار نمی‌باشند که نتیجه این امر افزایش جرایم مرتبط با محیط زیست می‌باشد. در پژوهش حاضر سعی بر آن است که تا ضمن بررسی در مورد ضمانت اجرای کیفری، به نقاط ضعف موجود در الزامات کیفری در جهت جلوگیری از وقوع جرایم بر علیه محیط زیست و به طور اخص جرایم علیه فضاهای سبز شهری اشاره گردد؛ زیرا که حقوق کیفری برای حمایت و حفاظت از محیط زیست نیازمند الزاماتی است تا بتواند نقش مؤثری در ایجاد و نهادینه کردن ارزشهای زیست محیطی ایفا نماید.

امروزه یکی از مشکلات اساسی شهرها کمبود فضای سبز شهری است. فضای سبز شهری از جمله کاربری‌هایی است که توزیع و پراکنش آن در سطح شهر اهمیت زیادی دارد و یکی از معیارهای سنجش و تعیین شهرهای پایدار، برخورداری از حداقل سرانه ۱ فضای سبز است. [۱]

شهرها با تغییراتی که در آنها ایجاد شده با طبیعت فاصله‌ی زیادی پیدا کرده‌اند. آلودگی‌های ناشی از صنایع و تکنولوژی شهرها را به جهنمی برای ساکنان آن تبدیل کرده است. همچنین توسعه بی رویه شهرها به صورت افقی و عمودی باعث تخریب طبیعت شده است. فضاهای سبز شهری دارای بازدهی اجتماعی و اکولوژیکی هستند که مهم‌ترین اثر فضای سبز در شهرها، کارکردهای محیط زیستی، یا بازدهی اکولوژیکی آنهاست که شهرها را برای زیستن مساعد می‌سازد و با آثار مخرب گسترش صنعت و حمل و نقل مقابله می‌کند. بنابراین توسعه فضای سبز شهری برای پایدار ماندن باید با توجه به ویژگی‌های اقلیم شناختی محل و آرای مردم بومی لحاظ شود. [۲]

افزایش جمعیت و تمرکز آن در سطح منطقه‌ای اثرات مستقیم بر کیفیت محیط زیست دارد. بطوریکه رشد جمعیت، فقر و فرسایش محیط زیست در کشورهای رو به رشد دوری باطل را ایجاد کرده است. این دور باطل کیفیت زندگی مردم را به شدت تحت تأثیر قرار داده و تلاش‌های کشورهای جهان سوم را برای دستیابی به توسعه پایدار بی نتیجه گذارده است. یکی از راه‌های رسیدن به توسعه پایدار داشتن رفاه و آسایش در زندگی جامعه می‌باشد که امروزه تلاش همه مسوولین و دست اندرکاران امور جامعه تامین رفاه و آسایش مردم می‌باشد. یکی از عوامل بیرونی تأمین آسایش و رفاه در فضاهای پرآزدحام شهری فضاهای سبز شهری می‌باشد که تا به حال پژوهش‌های زیادی تأثیر آن را بر آسایش شهروندان به اثبات رسانده است. از این رو امروزه بر نقش حساس و تعیین کننده طراحی و برنامه ریزی شهری در جهت حفظ ارتباط و محیط‌های شهری با فضای سبز و طبیعت تأکید می‌شود. [۳]

فضای سبز شهری با ایجاد تعادل در ارکان توسعه پایدار و عدالت اجتماعی، ما را در رسیدن به شهری عدالت محور یاری می‌کند. [۴]

برای حفظ محیط زیست، اقدامات مختلفی در ابعاد و زمینه‌های گوناگون آن صورت گرفته است. برخی از این اقدامات جنبه‌ی

از این رو لازم است که مقنن علاوه بر اتخاذ سیاست کیفری افتراقی در حوزه حمایت کیفری از محیط زیست شهری، به رفع نقایص موجود در این عرصه اهتمام ورزد.

نظام حقوقی حاکم بر فضای سبز شهری

ارائه راهکارهای حقوقی برای حمایت و حفظ و توسعه فضاهای سبز شهری و همچنین بیان ضمانت کیفری و حقوقی در حمایت از این فضاها مستلزم شناسایی و بررسی قوانین و مقررات حاکم بر این فضاها می‌باشد.

بررسی قوانین و مقررات نظام حقوقی فضای سبز شهری نشانگر آن است که این گونه قوانین را می‌توان در قالب قوانین بالادستی، قوانین عادی و مقررات و مصوبات دولت و شوراهای اسلامی کشور دسته بندی کرد.

مهمترین قانون بالادستی در نظام حقوقی حاکم بر این نظام حقوقی، اصل پنجاهم قانون اساسی جمهوری اسلامی ایران می‌باشد. این اصل از نظر حکمی از دو بخش مجزا تشکیل شده است که عبارت است از: در قسمت نخست حفاظت از محیط زیست وظیفه عمومی تلقی شده است؛ در قسمت دوم حکم ممنوعیت فعالیت‌های اقتصادی و غیر آن که همراه با آلودگی و تخریب غیرقابل جبران محیط زیست است، داده شده است.

اصل پنجاهم ابتدا یک حکم ایجابی را مقرر می‌کند و در نتیجه آن، حکم سلبی را صادر می‌کند. ماهیت قانون اساسی اقتضا می‌کند، که از هرگونه گزاره توصیه‌ای و تشویقی بر حذر باشد و حکم ایجابی یا سلبی مربوط صادر شود. این اصل هم به بهترین وجه در مهم‌ترین سند قانونی، در مورد محیط زیست مقرر شده است. طریق نگارش، محتوا و الزامات این اصل بیانگر یکی از پیشرفته‌ترین اصول مربوط به محیط زیست در قانون اساسی می‌باشد.

ضمانت‌های کیفری و نقش آن در حمایت از فضای سبز شهری

در ذیل به برخی مواد قانون مجازات اسلامی که در حمایت از فضای سبز شهری قابل استناد می‌باشد می‌پردازیم:

قانون مجازات اسلامی مصوب ۱۳۷۵، ۰۳، ۰۲

پیشگیری و برخی دیگر نیز جنبه‌ی مقابله با آلودگی و تخریب محیط زیست را دارند. ضمانت اجرا در حقوق محیط زیست به صورت‌های مختلفی وجود دارد در حقوق داخلی، این ضمانت اجراها به دو قسمت کیفری و مدنی تقسیم می‌گردد. بخش کیفری مشتمل بر مجازات‌هایی است که برای متخلفان در نظر گرفته شده و بخش مدنی چگونگی جبران خسارت وارده بر محیط زیست را مورد توجه قرار می‌دهد. بدین ترتیب ملاحظه می‌شود که حقوق به طور اعم و حقوق جزا به طور اخص در ارتباط با حمایت از محیط زیست نقش بسزایی دارد. در واقع کلیه رشته‌های حقوقی از جمله حقوق جزا به عنوان مکانیزمی برای نیل به کنترل اجتماع ابداع شده‌اند و هدف آن‌ها تنظیم رفتارها و فعالیت‌های افراد در جامعه است که به عنوان مثال به بند «ج» ماده ۱۲ قانون شکار و صید می‌توان اشاره نمود که برای متخلفین، مجازات حبس را در نظر گرفته است. البته باید دانست که مسائل مربوط به آلودگی و انهدام مظاهر محیط زیست مشکلی است جهانی و بین‌المللی و اختصاص به یک یا چند کشور خاص ندارد. تمامی کشورها کم و بیش با مشکلات و معضلات زیست محیطی در ابعاد مختلفی مواجه هستند. در راستای مبارزه با آلودگی و تخریب محیط زیست و حفظ آن هر یک از کشورها شیوه‌ها و سیاست‌های خاص خود را با توجه به شرایط و اوضاع و احوال ویژه‌ی خود، بررسی و انتخاب نموده و به اجرا می‌گذارند. [۵]

حمایت کیفری از محیط زیست شهری در حقوق کیفری ایران به صورت یکپارچه و منسجم نبوده و در قوانین مختلفی به صورت نامتوازن صورت گرفته است. این عدم انسجام سبب بروز چالش‌های فراوانی از جمله ناسخ و منسوخ بودن قوانین می‌شود. در حمایت کیفری قانونگذار از محیط زیست شهری نقایص زیادی وجود دارد که از منظر جرم شناسی همچون میزان اندک کیفرهای مقرر و ناتوانی آنها در بازدارندگی کیفری (و حقوقی) همچون حمایت کیفری از درختان چالش‌های بسیاری را بر جای می‌گذارد.

فعل در این جرایم از جرایم دیگر متفاوت می‌باشد. عنصر روانی نیز در این جرایم گاهی بصورت عمد می‌باشد. بطور کلی توسعه در حوزه‌های مختلف معمولاً همراه با تخریب و آسیب‌های زیست محیطی است. ساخت و ساز برج‌ها و آسمان خراش‌ها توسعه زیر ساخت‌های شهری از قبیل مترو و اتوبانها و نظایر آن معمولاً همراه با تخریب محیط زیست شهری و قطع درختان و تخریب باغات می‌باشد. از این رو ایجاد یک سازوکار حقوقی مناسب، به خصوص در حوزه مسئولیت مدنی و ایجاد هماهنگی میان توسعه بیشتر و آسیب کمتر به محیط زیست شهری، یکی از نیازهای اساسی شهرها می‌باشد.

درختان به عنوان بخش مهمی از محیط زیست، مورد حمایت اسناد بین المللی از جمله فصل یازدهم دستور کار ۱۲۱ و بیانیه اصول حفاظت از جنگلها مصوب ۲۱۹۹۲ قرار گرفته است. در حقوق کیفری ایران مهمترین مقرره‌ای که به حمایت کیفری از درختان موجود در فضای شهری پرداخته است، ماده ۶۸۶ قانون مجازات اسلامی مصوب ۱۳۷۵ است که مقرر می‌دارد «هرکس درختان موضوع ماده یک قانون گسترش فضای سبز را عالماً عامداً و برخلاف مقررات قانون مذکور قطع یا موجبات از بین رفتن آنها را فراهم آورد علاوه بر جبران خسارت وارده حسب مورد به حبس تعزیری از شش ماه تا سه سال و یا جزای نقدی از سه میلیون تا هجده میلیون ریال محکوم خواهد شد.» قانون حفظ و گسترش فضای سبز در شهرها مصوب ۱۳۵۹ است، اما این قانون مطابق قانون اصلاح لایحه قانونی حفظ و گسترش فضای سبز در شهرها در مصوب ۱۳۸۸ توسط مجمع تشخیص مصلحت نظام مورد بازنگری قرار گرفت. مطابق ماده ۱ قانون به منظور حفظ و گسترش فضای سبز و اصلاح جلوگیری از قطع بی رویه درختان، قطع هر نوع درخت یا نابود کردن آن به هر طریق در معابر، میدان‌ها، بزرگراه‌ها، پارکها، بوستانها، باغات و نیز محلهایی که به تشخیص شورای اسلامی شهر، باغ شناخته شوند در محدوده حریم شهرها بدون اجازه شهرداری و رعایت ضوابط مربوطه ممنوع است اما ماده ۱ این قانون مقرراتی شبیه ماده ۶۸۶ را به تصویب رسانده است که باید آن را ناسخ ماده

فصل بیست و پنجم قانون مجازات اسلامی مصوب ۱۳۷۵ با عنوان: احراق و تخریب و اتلاف اموال و حیوانات در حمایت از فضای سبز مجازات‌های مختلفی را متذکر می‌شود:

ماده ۶۷۵: هر کس عمداً عمارت یا بنا یا کشتی یا هواپیما یا کارخانه یا انبار و به طور کلی هر محل مسکونی یا معد برای سکنی یا جنگل یا خرمن یا هر نوع محصول زراعی یا اشجار یا مزارع یا باغ‌های متعلق به دیگری را آتش بزند به حبس از دو تا پنج سال محکوم می‌شود.

ماده ۶۸۴: هر کس محصول دیگری را بچراند یا تاکستان یا باغ میوه یا نخلستان کسی را خراب کند یا محصول دیگری را قطع و درو نماید یا به واسطه سرقت یا قطع آبی که متعلق به آن است یا با اقدامات و وسایل دیگر خشک کند یا باعث تضییع آن بشود یا آسیاب دیگری را از استفاده بیندازد به حبس از شش ماه تا سه سال و شلاق تا (۷۴) ضربه محکوم می‌شود.

ماده ۶۸۵: هر کس اصله نخل خرما را به هر ترتیب یا هر وسیله بدون مجوز قانونی از بین ببرد یا قطع نماید به سه تا شش ماه حبس یا از یک میلیون و پانصد هزار تا سه میلیون ریال جزای نقدی یا هردو مجازات محکوم خواهد شد.

ماده ۶۸۶: هر کس درختان موضوع ماده یک قانون گسترش فضای سبز را عالماً عامداً و برخلاف قانون مذکور قطع یا موجبات از بین رفتن آنها را فراهم آورد علاوه بر جبران خسارت وارده حسب مورد به حبس تعزیری از شش ماه تا سه سال و یا جزای نقدی از سه میلیون تا هجده میلیون ریال محکوم خواهد شد.

جرم انگاری تخریب درختان

جرایم علیه محیط زیست که تخریب فضای سبز شهری را می‌توان از این نوع جرایم قلمداد نمود نوع خاصی از جرایم می‌باشد که مانند سایر جرایم دارای سه ویژگی (۱) عنصر مادی (۲) عنصر قانونی (۳) عنصر روانی می‌باشد. عنصر قانونی این جرایم مجموعه قوانین و مقررات حاکم بر این حوزه می‌باشد که در ادامه به برخی از آنها اشاره خواهیم کرد عنصر مادی همانند دیگر جرایم ممکن است بصورت فعل یا ترک فعل صورت گیرد اما بیان این نکته ضروری است که جوهره و ماهیت فعل یا ترک

1 - Agenda ۲۱Rio - ۱۹۹۲

2 - Déclaration de principe sur les forêts Rio ۱۹۹۲

۶۸۶ دانست: «به موجب این ماده هر کس درختان موضوع ماده ۱ قانون گسترش فضای سبز را عالمأ عامداً و برخلاف قانون مذکور قطع یا موجبات از بین رفتن آنها را فراهم آورد، علاوه بر جبران خسارت وارده، حسب مورد به جزای نقدی از یک میلیون ریال تا ده میلیون ریال برای هر درخت و در صورتی که قطع درخت بیش از سی اصله باشد، به حبس تعزیری از شش ماه تا یک سال محکوم خواهد شد.» در خصوص این ماده نکاتی قابل ذکر است که نمایانگر مثبت نبودن مداخله کیفری قانونگذار برای حمایت یکسو مطلوب و از سوی دیگر نامطلوب دانست. اقدام مفید قانونگذار در ماده جدید را می‌توان پیش بینی جزای نقدی برای هر درخت به صورت مجزا دانست، در حالی که در ماده ۶۸۶ جزای نقدی برای رفتار فرد صرف نظر از تعداد درختان قطع شده پیش‌بینی شده بود؛ اما اقدام غیرمفید و نامطلوب قانونگذار را می‌توان هم در تقلیل کیفر حبس از شش ماه تا سه سال به شش ماه تا یک سال و همچنین مشروط کردن اعمال این کیفر به قطع بیش از سی اصله درخت دانست. در واقع چنین مجوزی از سوی قانونگذار به اشخاص اجازه می‌دهد که تا سی اصله درخت را قطع نمایند و در قبال این چنین رفتار آسیب‌زای مهمی که نتایج بسیاری بر جای می‌گذارد فقط کیفر نقدی بر شخص اعمال شود؛ و همچنین بزهدار با تجاوز قطع درختان به بیش از سی اصله درخت فقط با کیفر اندک شش ماه تا یک سال حبس مواجه است. نکته دوم آن است که حقوق کیفری ایران به دو شکل از درختان واقع در فضای شهری حمایت کیفری به عمل آورده است.

نخست حمایت از درختانی که جزء اموال شخصی اشخاص محسوب می‌شوند مانند آنچه در مواد ۶۷۵۱ و ۶۸۴۲ قانون مجازات اسلامی پیش‌بینی شده است. چنین حمایتی نه به

جهت حفظ و حمایت از محیط زیست، بلکه به جهت حمایت از اموال شخصی است. به دیگر سخن، قصد قانونگذار در این حالت حفاظت درختان از تعرض، همچون حمایت از دیگر اموال اشخاص است. دوم حمایت از درختان به جهت آن که جزء اموال ملی‌اند و ثروت عمومی محسوب می‌شوند مانند آنچه در ماده ۱ قانون اصلاح قانون حفظ و گسترش فضای سبز در شهرها تعیین شده است. حال چالشی که در این خصوص پیش می‌آید آن است که چنان چه شخصی درخت متعلق به دیگری که در فضای شهری واقع شده است را آتش بزند باید معتقد به حاکمیت مواد ۶۷۵ و ۶۸۴ بود یا ماده ۱ قانون اصلاح قانون حفظ و گسترش فضای سبز در شهرها؟ به دیگر سخن آیا باید منفعت خصوصی را مقدم شمرد یا نفع جمعی را؟ برای پاسخ به این پرسش باید میان دو حالت تفکیک قائل شد. نخست آن که درخت مزبور در ملک شخصی دیگری باشد که در این صورت بی تردید ماده ۶۷۵ حکم فرما خواهد بود چراکه ماده ۱ قانون حفظ و گسترش فضای سبز در شهرها از معابر، میدان‌ها و هر آنچه جز فضای شهری باشد سخن گفته است و ملک شخصی افراد جز فضای شهری نیست. حالت دوم آن است که درخت متعلق به دیگری در معبر عام مانند حریم خانه واقع شده باشد. به نظر می‌رسد که در این فرض باید معتقد به حاکمیت ماده ۶۷۵ بود چراکه از نظر قانونگذار مال شخص دیگری مورد تخریب قرار گرفته است اعم از این که درخت باشد یا خیر؛ اما چنانچه درخت متعلق به عموم باشد حکم ماده ۱ لازم الاجرا خواهد بود. نکته سوم آن است که قانونگذار در حمایت کیفری خویش از درختان متعلق به غیر در فضای شهری دچار نقصان شده است و آن عدم جرم انگاری تخریب درختان متعلق به غیر است. توضیح آن که چنانچه درخت (بدون حاصل) متعلق به دیگری در فضای شهری مورد تخریب واقع شود هیچ‌یک از مقررات کیفری قانون تعزیرات از آن حمایت کیفری به عمل نیاورده‌اند چراکه از یکسو رفتار مرتکب در این فرض تخریب کردن است، پس از اساس، از حکم ماده ۶۷۵ که رفتار موردنظر وی آتش زدن است خارج می‌شود؛ از سوی دیگر ماده ۶۸۴ نیز غیرقابل استناد خواهد بود چراکه ماده ای حاصل محور است و

- ۱- هر کس عمدأ... جنگل یا... اشجار یا... باغهای متعلق به دیگری را آتش بزند به حبس از دو تا ۱ سال محکوم می‌شود.
- ۲- هر کس... باغ میوه یا نخلستان کسی را خراب کند یا محصول دیگری را قطع و درو نماید یا به واسطه سرقت یا قطع آبی که متعلق به آن است یا با اقدامات و وسایل دیگر خشک کند یا باعث تضييع آن بشود... به حبس از شش ماه تا سه سال و شلاق تا ۱۱ ضربه محکوم می‌شود.

تواند قطع یا تخریب درختان باغ در محدوده شهری باشد که می‌تواند از طریق یک شخص حقیقی یا شخصیت حقوقی مرتکب گردد. معمولاً در قوانین به عنوان بهره‌بردار اطلاق می‌گردد که کسی است که بر فعالیت زیان بار، نظارت عملی مستقیم موثر دارد و فعالیت حرفه ای را اجرا می‌کند. یکی از اصولی که در میان سیاست‌های زیست محیطی بایستی رعایت شود «اصل اقدام احتیاطی» است بر اساس این اصل زیست محیطی، وقتی فعالیت سبب بیم ورود زیان یا آسیب بدنی یا زیست محیطی شود حتی اگر از نظر علمی به طور کامل رابطه علت اثبات نشود بایستی اقدام احتیاطی اتخاذ شود. اصل احتیاطی یکی از مهم‌ترین اصول و مفاهیم حقوق بین‌الملل محیط زیست محسوب می‌گردد، با این وجود به دلیل عدم توافق در خصوص معنای دقیق آن، وضعیت حقوقی این مفهوم روشن نیست از این رو به خاطر نگرانی نسبت به سو استفاده از این اصل در جهت اهداف تجاری، تبدیل به یکی از اصول بسیار جنجالی شده است. [۸]

یکی از مهم‌ترین مباحث در مسئولیت مدنی، اثبات تقصیر است در واقع هنگام ایجاد یک خسارت، زمانی می‌توان مسئولیت مدنی را برای افراد قایل شد که تقصیر خوانده به اثبات رسیده باشد. برای عاملین زیان‌های زیست محیطی قایل شده‌اند که البته این اصل با توجه به عدم پذیرش مسئولیت محض و پذیرش مسئولیت مبتنی بر تقصیر، بطور کلی در نظام حقوقی ایران، چندان مورد استقبال قرار نگرفته است و بر اساس مسئولیت مبتنی بر تقصیر، خسارات زیست محیطی قابل مطالبه نیستند مگر این که بتوان تقصیر عامل ورود خسارت را اثبات کرد. این نظریه با مبانی فلسفی حقوق محیط زیست فاصله دارد [۹] در واقع پذیرش این نظریه، امکان جبران بسیاری از خسارتهای زیست محیطی را دشوار می‌سازد چرا که اثبات تقصیر در خسارات زیست محیطی بر خلاف سایر حوزه‌ها دشوار است که این موضوع بیشتر ناشی از عوامل (۱) ماهیت خسارات زیست محیطی (۲) کثرت آلوده کنندگان محیط زیست و تخریب گران (۳) انگیزه پایین قربانیان خسارات زیست

از این جهت نمی‌توان به این ماده استناد کرد. چهارمین نکته را می‌توان با طرح یک پرسش مطرح کرد و آن این است که ضمانت اجرای کیفری مقنن مشمول مالک درخت نیز می‌شود یا خیر؟ به دیگر سخن اگر شخصی در فضای شهری درختی را بکارد و سپس آن را قطع نماید آیا چتر حمایتی قانونگذار بر موضوع رفتار وی نیز گسترانیده خواهد شد یا خیر؟ در پاسخ باید بیان داشت که هر چند به موجب ماده ۳۱ قانون مدنی «هر مالکی نسبت به مایملک خود حق همه گونه تصرف و انتفاع دارد، مگر در مواردی که قانون استثنا کرده باشد» [۶] لیکن هیچ کس نمی‌تواند اعمال خویش را وسیله اضرار به غیر یا تجاوز به منافع عمومی قرار دهد (اصل ۱۱ قانون اساسی) بنابراین چون این رفتار یک جرم علیه اموال نبوده، بلکه یک بزه علیه آسایش عمومی است که هدف از آن حفظ و گسترش فضای سبز و جلوگیری از قطع بی رویه درختان میباشد از طرف مالک نیز قابل تحقق است ۷ سرانجام چالش آخر حمایت کیفری قانونگذار از درختان واقع در فضای شهری آن است که این حمایت فقط محدود به قطع یا از بین بردن درختان به نحوی که باعث مرگ آنان شود می‌شود، بنابراین رفتارهایی مانند کندن شاخ و برگ درختان مشمول این ماده نمی‌شود که می‌توان این را به نوعی خلا قانونی قلمداد نمود.

ضمانت‌های حقوقی یا مدنی و نقش آن در حمایت از فضای سبز شهری

همان‌گونه که می‌دانیم مسئولیت مدنی دارای سه رکن الف) زیان دیده: باید خسارت وارده جبران شود. ب) عامل زیان: باید به علت عمل ناروا مجازات شود. ۳) جامعه: سبب بازدارندگی عاملین بالقوه زیان شود و سبب ارتقا اهداف اقتصادی گردد. بررسی خسارات زیست محیطی در قالب سه عنصر سنتی مسئولیت مدنی شامل فعل زیان بار، اقدام احتیاطی و اثبات تقصیر صورت می‌پذیرد. یک فعل زیان بار که در این مقوله می

۱- این قاعده که در زبان حقوقی تسلیط نامیده می‌شود محدود بر این است که تصرف و انتفاع به زیان همسایه نباشد، یا در اندازه متعارف و برای رفع حاجت یا رفع ضرر از مالک باشد ماده ۱۳۲ قانون مدنی یعنی، هر جا که قاعده تسلیط با لاضرر تراحم پیدا کند، لاضرر حاکم است.

حریم شهرها بدون اجازه شهرداری و رعایت ضوابط مربوطه ممنوع است. ضوابط و چگونگی اجراء این ماده در چهارچوب آیین نامه مربوط با رعایت شرایط متنوع مناطق مختلف کشور توسط وزارت کشور با هماهنگی وزارت راه و شهرسازی، سازمان حفاظت محیط زیست، وزارت جهاد کشاورزی و شهرداری تهران تهیه و به تصویب شورای عالی استانها می‌رسد.

مواردی که در این ماده جلب نظر می‌کند عبارت‌های ذیل است: [۱۱]

الف: عبارت «گسترش فضای سبز» که در متن اصلی قانون و در این ماده پس از کلمه حفظ آمده است.

ب: عبارت «محل‌هایی که به صورت باغ شناخته شوند» پس از کلمه باغ‌ها بسیار قابل توجه بوده و قانون گذار با آوردن این عبارت در نظر داشته راه تفکیک این محل‌ها و از میان رفتن آنها را نگیرد. اما جای تأسف است، که قانون و مواد آن صریح، با ارزش و جامع برای قوه قضائیه و مسئولان محترم این قوه نوشته و تنظیم و تدوین نگردیده است.

ج: عبارت «حریم شهر» نیز قابل توجه بوده است که حدود آن باید توسط صاحب نظران دقیقاً مشخص شود که در این حریم و فضای سبز موجود در آن فقط شهرداری اعمال نظر کند و ادارات دیگر از انجام هر اقدامی در مورد فضای سبز به شدت منع گردد. در این باره پیشنهاد می‌گردد عمق حریم فوق الذکر (دیوار سبز) رابطه مستقیم با جمعیت شهر و فاکتور که در جمله آخر توضیحات این ماده آمده داشته باشد.

د: از عبارت «بدون اجازه شهرداری» چنین استنباط می‌گردد که با اجازه شهرداری قطع درخت ممنوع نیست. لذا پیشنهاد می‌گردد یک مرجع قانونی دیگری به عنوان عامل بازدارنده و کنترل کننده در صدور اجازه قطع درخت دخالته داشته باشد. و ضمن تدوین ضوابط قطع درختان در قانون در صورت قطع درختان مراجع صدور مجوز پاسخگو باشند تا انشاءالله وقوع کارهای خلاف به حداقل برسد.

تبصره ۱: (الحاقی ۱۳۸۸/۰۴/۲۰) اصلاح و واکاری باغات در حریم شهرها به شکل جزئی و یا کلی مشمول این ماده نیست و طبق ضوابط مصوب وزارت جهاد کشاورزی انجام می‌شود.

محیطی جهت مطالبه ضرر و زیان (۴) مشکلات مربوط به اثبات رابطه سببیت

برخی حقوق دانان نظریه خطر یا مبتنی بر عدم تقصیر را در این مقوله مورد اقبال دانسته‌اند که با توجه به این نظریه هرکس که به فعالیتی بپردازد واز آن نفعی ببرد و محیطی خطرناک را برای دیگران بوجود می‌آورد و کسی که از این محیط منتفع می‌شود باید زیان‌های آن را جبران نماید بنابراین در خصوص مسئولیت مدنی زیست محیطی که تخریب باغات و فضای سبز شهری و قطع درختان آن را نیز می‌توان در این زمره قلمداد کرد، بر مبنای این نظریه نیازی به اثبات تقصیر مخرب و آلوده کننده نیست و همین که شخص اقدام به این گونه فعالیت کند باید از عهده خسارات وارده برآید اعم از اینکه در واقع تقصیر داشته باشد یا نداشته باشد. [۱۰]

قانون حفظ و گسترش فضای سبز شهری

بررسی و نقد لایحه قانونی حفظ و گسترش فضای سبز در شهرها (مصوب ۱۳۵۹/۳/۳۰) با اصلاحات و الحاقات بعدی لایحه قانونی حفظ و گسترش فضای سبز در شهرها مصوب ۱۳۵۹/۳/۳۰ شورای انقلاب با اصلاحات بعدی و آیین‌نامه مربوط از جمله مهمترین قوانین موردارجاع در زمینه حفظ و گسترش فضای سبز، این قانون طیف وسیعی از احکام را در خود جای داده است. این قانون در جهت سازماندهی درختان در اراضی عمومی و باغات، «اصل ممنوعیت قطع درختان» را قرار داده است. و در همین جهت شهرداری را مکلف به «تنظیم شناسنامه درختان» و «پلاک‌کوبی» آنان نموده است.

همچنین در این قانون دوباره بر نقش و وظیفه شهرداری، در کاشت و حفاظت و آبیاری درختان معابر، میادین، بزرگراه‌ها و پارک‌های عمومی تأکید شده است و البته این وظیفه به «راضی عمومی» محدود شده است.

ماده ۱: (اصلاحی ۱۳۹۰/۰۳/۳۱) به منظور حفظ و گسترش فضای سبز و جلوگیری از قطع بی رویه درختان، قطع هر نوع درخت و یا نابود کردن آن به هر طریق در معابر، میادین، بزرگراه‌ها، پارک‌ها، بوستان‌ها، باغات و نیز محل‌هایی که به تشخیص شورای اسلامی شهر، باغ شناخته شوند در محدوده و

مشخص شود کدام مسئول از ادارات باید در آن شرکت کنند. اعضای کمیسیون پیشنهادی فوق شامل (استانداری، مسکن و شهرسازی، قوه قضائیه، اداره کل منابع طبیعی، امور آب، اداره کل کشاورزی، سازمان محیط زیست و شهرداری) می باشد. [۱۲]

ماده ۳: مأموران شهرداریها بر حسب مورد می‌توانند برای تنظیم یا تطبیق برگ شناسایی درختان با در دست داشتن معرفی نامه و نمایندگی دادستانی وارد محل‌های مشمول این قانون شوند. در این ماده قانونی عبارت مأموران، تنظیم و تطبیق، معرفی نامه و نمایندگی دادستانی قابل تأمل است:

در این ماده قانونی عبارت مأموران، تنظیم و تطبیق، معرفی نامه و نمایندگی دادستانی قابل تأمل است:

در مورد سه عبارت اشاره شده باید گفت متأسفانه مسئول فضای سبز در چارت سازمانی شهرداریها تاکنون پیش بینی نشده که باید سازمان امور استخدامی و مسئولان محترم وزارت کشور این مهم را مدنظر داشته و برای شهرداری‌های سراسر کشور بر حسب درجه آن شهرداری پست کاردان، کارشناس و کارشناسی ارشد پیش‌بینی کنند.

ماده ۴: (اصلاحی ۱۳۸۸/۰۴/۲۰) هر کس درختان موضوع ماده (۱) قانون گسترش فضای سبز را عالماً و عامداً و بر خلاف قانون مذکور قطع یا موجبات از بین رفتن آنها را فراهم آورد، علاوه بر جبران خسارت وارده حسب مورد به جزای نقدی از یک میلیون (۱۰۰۰۰۰۰) ریال تا ده میلیون (۱۰۰۰۰۰۰۰) ریال برای قطع هر درخت و در صورتی که قطع درخت بیش از سی اصله باشد به حبس تعزیری از شش ماه تا سه سال محکوم خواهد شد.

تبصره ۱: (اصلاحی ۱۳۸۸/۰۴/۲۰) تفکیک اراضی مشجر و باغات فقط بر اساس ضوابط ماده (۱) این قانون و با رعایت سایر مقررات شهرسازی و درج عنوان باغ در اسناد صادره مجاز است ولی قطع درخت در هر محل و با هر مساحت بدون کسب اجازه وفق مقررات این قانون ممنوع است.

تفکیک قطعات اراضی مشجر و باغات بزرگتر از پانصد مترمربع با رعایت مقررات شهرسازی مجاز است ولی قطع درخت در

تبصره ۲: (الحاقی ۱۳۸۸/۰۴/۲۰) مصوبات شورای عالی استان ها جهت تطبیق با قوانین و رعایت اصل یکصد و سی و هشتم (۱۳۸) قانون اساسی جمهوری اسلامی ایران به اطلاع رییس مجلس شورای اسلامی خواهد رسید تا در صورتی که بر خلاف قوانین بود، با ذکر دلیل برای تجدید نظر و اصلاح به شورای عالی استان‌ها ارسال گردد.

ماده ۲: شهرداری‌ها در محدوده قانونی و حریم شهرها مکلفند ظرف مدت یک سال شناسنامه ای شامل تعداد و نوع و سن و محیط و سن تقریبی درختان محل‌های مشمول این قانون را تنظیم کنند و این شناسنامه هر ۵ سال یک بار قابل تجدید، و سند اجرای این قانون می‌باشد.

تبصره: شهرداریها مکلفند درختان معابر، میادین، بزرگراه‌ها و پارک‌ها را پس از تنظیم مشخصات آنان پلاک کوبی کنند.

به نظر می‌رسد به این ماده باید تبصره‌ای اضافه گردد و باغات و فضاهای سبز خصوصی را نیز شامل گردد تا در صورتی که پس از پنج سال تعداد، سن و نوع درختان تغییر کرد (کم شد) صاحب باغ مستقیماً در مقابل قانون جوابگو باشد زیرا در سالهای اخیر شاهد بوده‌ایم که صاحبان باغ برای نابودی و از بین بردن درختان اقدام به کارهایی از موارد زیر می‌کنند:

- باغها و درختان را آبیاری نمی‌کنند
- پای درختان مواد شیمیایی می‌ریزند.
- درختان کهن و مسن را به آتش می‌کشند.

بنابراین باغ از میان رفته و متأسفانه با تشکیل کمیسیون‌های مربوطه باغ با حالتی قانونی تفکیک و در آن خانه و ... ساخته می‌شود. در مورد تغییر درختان اخیراً افراد سودجو با سوءاستفاده از ضعف قوانین در وهله اول باغ قدیمی را با مجوز قانونی تبدیل به بیشه نموده، سپس در موقع رسیدن درخت به مرحله بهره‌وری، آنها را قطع کرده و به فروش می‌رسانند و زمین به‌جا مانده را پس از طی مراحل قانونی تفکیک می‌کنند.

جهت جلوگیری از این سوءاستفاده‌های کلان و مواردی که در موارد دیگر قانون به آن اشاره می‌شود پیشنهاد می‌گردد هرگونه تصمیم‌گیری در مورد باغ‌ها در محدوده شهرها به کمیسیونی داده شود که در نمایندگانی در آن شرکت داشته و

است. بنابراین باید در تدوین قانون جدید برای عدم انجام تعهد از سوی مالکان ضمانت اجرایی محکمی پیش‌بینی گردد.

ج: در این ماده و تبصره‌های آن به عبارت «طرح جامع و یا هادی شهرها از طرف شهرداری‌ها صادر می‌شود» برمی‌خوریم که در ذیل مواردی جهت اطلاع و رعایت این موارد در اصلاح قانون ذکر می‌گردد.

ماده ۵: ضوابط مربوط به خزانه و جابه‌جا کردن، جانشین ساختن و قطع درختان که ملازمه با بهره‌برداری از نهالستان‌ها و قلمستان‌ها و باغات و موارد دیگر دارد به‌موجب آیین نامه اجرایی این قانون تعیین خواهد گردید.

با توجه به اینکه سال‌هاست از تصویب قانون مذکور می‌گذرد، تاکنون آیین نامه اجرایی این قانون تهیه نشده است.

ماده ۶: هر کس درختان موضوع ماده یک قانون گسترش فضای سبز را عالماً و عامداً و بر خلاف قانون مذکور قطع یا موجبات از بین رفتن آن‌ها را فراهم آورد علاوه بر جبران خسارت وارده حسب مورد به حبس تعزیری از شش ماه تا سه سال و یا جزای نقدی از سه میلیون ریال تا هجده میلیون ریال محکوم خواهد شد.

تبصره ۱: در صورتی که قطع درخت از طرف مالکین به نحوی باشد که باغی را از بین ببرد و از زمین آن به صورت تفکیک و خانه سازی استفاده کند همه زمین به نفع شهرداری ضبط می‌شود و به مصرف خدمات عمومی شهر و محرومین می‌رسد.

تبصره ۲: (منسوخه ۱۳۸۸/۰۴/۲۰) مجازات‌های مذکور در این ماده قابل تعلیق و یا تبدیل به جزای نقدی نبوده و احکام صادره فقط قابل پژوهش خواهد بود. در مورد مطالب مطرح شده در این ماده موارد زیر قابل ذکر است:

- تشخیص و اثبات اینکه قطع درختان عالماً و عامداً بوده است در عمل مشکل و مسئله ساز می‌باشد.
- جزای نقدی در نظر گرفته می‌شود برای درختان نسبت به ارزش افزوده ای که تا ۳۰ برابر تبدیل باغ به واحد مسکونی و تجاری در شهرهای بزرگ به وجود می‌آورد بسیار ناچیز بوده که پیشنهاد می‌گردد جریمه تعیین شده:

قطعات تفکیک شده به هر مساحت که باشد بدون تحصیل اجازه طبق مقررات این قانون ممنوع است.

تبصره ۲: در پروانه‌های ساختمانی که بر اساس طرح جامع و یا هادی شهرها از طرف شهرداریها صادر می‌شود تعداد درختانی که در اثر ساختمان باید قطع شود تعیین و قید خواهد شد. در صورتی که پس از دریافت پروانه و قطع درخت طرف مدت مندرج در پروانه بدون عذر موجه اقدام به ساختمان نشود مرتکب مشمول مجازات‌های مقرر در این قانون خواهد شد.

تبصره ۳: (اصلاحی ۱۳۸۸/۰۴/۲۰) مالکین باغات و محل‌هایی که به صورت باغ شناخته می‌شوند مکلفند به ازاء درخت‌هایی که اجازه قطع آنها از سوی شهرداری صادر می‌شود به تعداد معادل دو برابر محیط بن درختان قطع شده در همان محل و یا هر محلی که شهرداری تعیین خواهد کرد درخت با محیط بن حداقل ۱۰ سانتی متر بر طبق ضوابط و دستورالعمل‌های موجود در فصل مناسب غرس نمایند.

تبصره ۴: کاشت و حفاظت و آبیاری درختان معابر، میادین، بزرگراه‌ها و پارک‌های عمومی از هم از وظایف شهرداریها می‌باشد.

در مورد ماده ۴ و تبصره‌های این ماده موارد ذیل به نظر می‌سد که اگر در تدوین قوانین و مقررات جدید مدنظر قرار گیرد کمک مؤثری به حفظ فضای سبز خواهد کرد.

الف: کلمه اراضی «اراضی مشجر» از تبصره یک ماده فوق حذف گردد و مبلغی معادل جریمه قطع درخت از افرادی که مجوز قطع درخت جهت ساختمان دارند اخذ گردد. و این مبلغ به حساب فضای سبز واریز شود تا شهرداری در جهت توسعه فضای سبز آن را هزینه نماید.

ب: در مورد تبصره ۳ این ماده: اولاً در اصلاح قانون تعداد درختی که باید توسط صاحب باغ کاشته شود نسبت مستقیم با سن درختی که مجوز قطع آن از طرف شهرداری صادر می‌گردد داشته باشد. ثانیاً علاوه بر کاشت درخت در قانون مالک موظف به نگهداری درختان کاشته شده برای مدت مشخصی مثلاً ۵ سال گردد. ثالثاً اگر مالک پس از قطع درخت اقدام به کاشت دو برابر درخت نکرد قانون هیچ مجازاتی برای او تعیین نکرده

اجراها در لایحه قانونی حفظ و گسترش فضای سبز در شهرها می‌رسد. در واقع بعد از برقراری حکم کلی ممنوعیت قطع درختان، باید قوانین تنبیهی را وضع نمود تا به درستی از احکام وضعی حمایت نمود.

در این راستا می‌توان به ماده ۴ لایحه قانونی حفظ و گسترش فضای سبز در شهرها و همچنین ماده ۶۸۶ قانون مجازات اسلامی مصوب ۱۳۷۵ در راستای جزایی بودن قانون سیاست تنبیهی را دارد و نیز تبصره ۱ ماده ۶ لایحه قانونی مذکور باز هم در قالب جرم انگاری و با سیاست تنبیهی وجود دارد که چنانچه قبلاً به تفصیل این قوانین و دیگر قوانین که رویکردی تنبیهی دارند بیان گردید.

نتیجه گیری و پیشنهادات

در قوانین کیفری ایران، محیط زیست شهری یک ارزش حمایت شده قلمداد شده است و جهت حمایت از آن مداخله کیفری انجام شده است که البته بصورت پراکنده در قوانین مختلف می‌باشد و همچنین ضمانت‌های اجرایی مقرر در آن اثربازدارندگی محسوسی ندارد که به جهت مخفف بودن این ضمانت‌ها می‌باشد.

برخی از جرائم موجود در نظام کیفری ایران خاص محیط زیست شهری هستند مانند از بین بردن درختان موجود در فضای شهری؛ در این مقاله هر چه آنکه به محیط زیست شهری مربوط می‌شود، اعم از آن که خاص این محیط باشد یا قابلیت تحقق در این فضا را داشته باشد مدنظر است. حمایت کیفری از محیط زیست شهری در حقوق کیفری ایران به صورت یکپارچه و منسجم نبوده و در قوانین مختلفی به صورت نامتوازن صورت گرفته است. این عدم انسجام سبب بروز چالشهای فراوانی از جمله ناسخ و منسوخ بودن قوانین می‌شود. در حمایت کیفری قانونگذار از محیط زیست شهری نقایص زیادی وجود دارد که از منظر جرم شناسی همچون میزان اندک کیفرهای مقرر و ناتوانی آنها در بازدارندگی کیفری (و حقوقی) همچون حمایت کیفری از درختان چالشهای بسیاری را بر جای می‌گذارد. هم چنین همان گونه که اشاره شد در برخی موارد با خلاءهای قانونی مواجه هستیم. بنابراین پیشنهاد می‌شود که

الف: متناسب با سودی که مالک از تبدیل باغ به واحد مسکونی و تجاری به دست می‌آورد، باشد.

ب: با عنایت به رشد روزافزون تورم، این فاکتور نیز به نحوی جهت متعادل شدن جرائم لحاظ گردد.

جمله «بر خلاف مقررات این قانون» مسئله آموزش قوانین و مقررات و رسالت و اهمیت کار وسائل ارتباط جمعی را هرچه بیشتر روشن کرده و در صورت عدم آشنایی و ... برخورد با افراد بی گناه مسئله ساز می‌باشد.

مرجع ضبط باغ در قانون مشخص شود که دادسرا، دادگاه حقوقی و یا شهرداری است؟

مهلت ضبط و تملک توسط شهرداری در قانون قید گردد.

کمیسیون ماده ۷ (کمیسیون باغات)

ماده ۷: گزارش مأموران شهرداری‌های مأمور اجرای این قانون که قبلاً با وظایف ضابطین دادگستری آشنا شده‌اند به منزله گزارش ضابطین دادگستری است.

پیشنهاد می‌گردد متن قانون طوری توسط صاحب نظران تدوین و نوشته شود که امکان گزارش سایر نیروهای محلی (نیروی انتظامی محل، شورای اسلامی مسجد محل، بسیج محل و حتی سایر همسایه‌ها) فراهم و گزارش آنها به منزله ضابطین دادگستری ملحوظ گردد.

ماده ۸: هر کس اعم از مأموران مجری این قانون و یا سایر اشخاص عالملاً جرائم مذکور در این قانون را به خلاف حقیقت به کسی نسبت دهد و یا گزارش خلاف واقع بدهد به مجازات حبس جنحه تا سه سال محکوم می‌شود مگر اینکه در قوانین جزایی مجازات شدیدتری پیش‌بینی شده باشد که در این صورت به مجازات اشد محکوم خواهد شد. مقررات تبصره ذیل ماده ۶ در این مورد نیز لازم آرایه است. پیشنهاد می‌گردد در دنبال این ماده قانونی جمله‌ای آورده شود یا اینکه طوری اصلاح شود که در صورت عدم گزارش قطع درخت مأمور شهرداری و مسئول مربوطه در مقابل قانون پاسخگو باشند. [۱۳]

بعد از تعاریف مفاهیم به کارگرفته شده و تبیین ممنوعیت‌ها و شرح وظایف شهرداری در این ارتباط، نوبت به وضع ضمانت

منابع

1. Heydarzadeh, hamideh, danehkar, afshin (1394) Development of Green Zone Management Solutions in Karaj, pajoheshhaye mohitzist, sal 6,159-172 (Persian)
2. HatamiNejad, Hosein, Omranzadeh, Behzad, Assessing the use of urban green space in the process of sustainable development, Fasnameh Joghrafiyaei Sarzamin, Elmi-Pajoheshi, sal 14, shomareh 54, Tabestan 1396- 80 (Persian)
3. Taghavi, lobat (1393) Role of Roof and Green Wall in Sustainable Urban Development (Case Study: Tehran City, fasname paydari, tosee va mohitzist, doreh 1,19-36 (Persian)
4. Mahmoodzadeh, Hassan va Hamkaran, Geographical research of urban planning, Doreh 4, Zemestan 1395- 691-715 (Persian)
5. Ahmadi, Asghar va Hamkaran, Criminal protection of the urban environment in Iranian criminal law, Eghtesad Shahri, Sal 1, shomareh 2, 1395-168 (Persian)
6. Katozian, Naser, 1389, Civil law in the current legal order, Bonyad Hoghoghi Mizan, chap 26-85 (Persian)
7. Mir Mohammad Sadeghi, Hosein, 1392, Crimes against public safety and security, Mizan, 21-69 (Persian)
8. Rajabi, Abdollah, Review of specific criteria in designing a system of civil liability for environmental damages, 163 (Persian)
9. Fahimi, AzizAllah, Shiite jurisprudence and change in the foundations of environmental civil responsibility, Fasnameh Hoghogh,

مقنن در نخستین اقدام خویش به تدوین قانونی منسجم و یکپارچه زیست محیطی و بطور اخص حوزه فضای سبز شهری، مبادرت ورزد تا از پراکندگی فعلی قوانین محیط زیستی جلوگیری به عمل آورد و در اقدام بعدی به اصلاح ضمانت اجرای قوانین زیست محیطی همت گمارد تا گامی مثبت برای جلوگیری از ورود آسیبهای متعدد به این حوزه برداشته شود. همچنین مقنن باید با بهره‌گیری از متخصصان حوزه حقوق کیفری محیط زیست و فضای سبز شهری به رفع چالشهای موجود در عرصه حمایت کیفری از محیط زیست به طور عام و محیط زیست شهری به طور خاص نائل آید تا از تفاسیر ناروا در این عرصه پیش‌گیری و کمک شایانی به کارایی و پویایی حمایت کیفری از محیط زیست شده باشد.

در پایان به نظر می‌رسد توجه به موارد اشاره شده در این مقاله برای حفظ فضای سبز خصوصی اقدامات زیر انجام گیرد:

۱- اصلاح قانون حفظ و گسترش فضای سبز در شهرها با الحاقات و اصلاحات بعدی در جهت افزایش ضمانت‌های اجرایی و جلوگیری از تشدید جرایم. (قوانین سلبی)

۲- با عنایت به تعارض منافع اشخاص صاحبان و مالکان باغ‌ها و فضاهای سبز شهری برای حفظ باغ‌ها با منافع عمومی به نظر اصلاح قانون مذکور در جهت ایجاد فرصت‌ها تشویق و ترغیب مالکین به حفظ فضاهای سبز شخصی الزامی می‌باشد. (قوانین ایجابی)

۳- در حوزه نظارتی در قانون فوق‌الاشاره می‌بایست اصلاحاتی در جهت تقویت قدرت نظارتی ناظرین و ضابطین دادگستری انجام گیرد.

۴- در حوزه اجرا در قانون مارالذکر می‌بایست الزاماتی را برای شهرداری‌ها در جهت کمک به تسهیل حفظ باغات خصوصی از جمله آبیاری رایگان و... لحاظ تا مالکین در حفظ فضاهای سبز خصوصی یاری گردند.

12. Iravani, Mohammadjafar, (1384), When the law is difficult, there is a critique of the legislation on green space, Mahnameh Payame sabz, sal5, NO43.23-26 (Persian)
- Iravani, Mohammadjafar, (1384), When the law is difficult, there is a critique of the legislation on green space, Mahnameh Payame sabz, sal5, NO43.23-26 (Persian)
10. Fahimi, AzizAllah, Shiite jurisprudence and change in the foundations of environmental civil responsibility, Fasnameh Hoghogh, Majaleh Hoghogh va Oloum Siyasi, Doreh 41-1, 1390-316 (Persian)
11. Iravani, Mohammadjafar, (1384), When the law is difficult, there is a critique of the legislation on green space, Mahnameh Payame sabz, sal5, NO43.23-26 (Persian)

